חסד לאברהם — עין גנים

נהר א - לבאר ענין שבעים שרים מה הם ושליטתם:

דע כי סוד לילי"ת נקראת אימא דערב רב, וערב רב נקראים ע' שרים, ערבוביא בישא שלילי"ת הרשעה הולידה אותם מייחוד סמא"ל, והם בשפל כל המדריגות החיצונות למטה מכל ההיכלות הם ע' ניצוצית, כדרך שהקדושה בת שבע בת שבעים, כן המדרגות החיצונים בת שבע היכלות חיצונים בת ע' אומות כנגדם ע' שרים, ואין שום שר כנגד א"י שהרי אין להם חלק בארץ, אמנם בח"ל ממש ניתן להם שליטתם והם ממש ניצוצות מהחוצה מתפזרין בארץ כל א' לגבולו בקצהו וצורתו כזה:

והרי אלו השרים יש בהם שליטת החיצונים, וקצהו היורד ומגיע עד שטח הרקיע העליון והוא מתגלגל בכל יום כדרך מהלך גלגל המזלות בכל יום, והשרים אינם סרים ולא מתגלגלים כלל אלא קבועים כנגד ארצם ממש הם עומדים ומשגיחים בגבול הקצוב עליהם, כדכתיב כי לבני לוט נתתי את ער ירושה, וכתיב לבני עשו נתתי את הר שעיר, וכן כל אומה ואומה למטה יש לה שר נגדיי לארצו למעלה שהוא עומד נכח ארצו והוא מקבל מעשרה כתרים וז' היכלות טמאים, ומשפיע אל האומה, אם שפע הנשמות, אם שפע מזונם, וכל אשר בארצם הכל שפע נשפע נכח ארצם מהשר ההוא השופע, כי חלק הרקיע העליון חלקו, וצבאו ופקודיו שם נכח חלק הארץ, וצבאו ופקודיו גשמיים כצבאו ופקודיו רוחניים, ועמו כעמו, וארצו כארצו, וכל הענין העליון כענין התחתון והתחתון כעליון, ואין מלך נוצח מלך למטה שלא יקדים תחלה המלחמה בין שני השרים וצבאם למעלה, וע"ז נאמר יפקוד י"י על צבא מרום במרום וגו' כדפי' בזוהר בכמה דוכתי ובדברי רבותינו ז"ל, והרמז בכתוב יצב גבולות עמים למספר בני ישראל. ועתה נמצינו למדים פירוש דברי הזוהר בפ' תרומה, כי הרקיעים הם מתגלגלים דרך העולם כולו, בבואם נכח כל גבול וגבול לכל שר ושר ישפיע אותו השפע שהשר משפיע דרך הגבול אשר לו, ואף אם יתגלגל חלק הרקיע ההוא גם חלק הרקיע שיבא ישפיע חלק ג"כ הבא נגד גבולו, לעולם יהיה סודו השפעה מן השר, ועד"ז כל השרים:

אמנם הרקיע שכנגד א"י אין לו שום שליטה בא"י, מפני שהם יונקים מהשר אשר עליהם הם כל מדריגות הקודש עשרה כתרים קדושים, וז' היכלות קדושים, שהם נפתחים על א"י ממש פתח היכל לבנת הספיר אינו לשום גבול אלא לגבול א"י, ולכך אויר א"י מחכים בסוד חכמת שלמה השולט בה, ואוירה טהור, ואויר ח"ל סתם כולו טמא שהקליפות שולטות בה, ועוד כל גבול וגבול שליטתו מעין השפעת השר אשר עליו, וסוד אוירו אויר טמא מהשר ההוא אשר משפיע שם תמיד, אמנם אין כח בשרים לבטל כח שליטת הגלגל כלל, אלא אותו השר שפעו יתמזג בשפע הרקיע שהוא מגלגל עליו, שהרי הרקיע י"ב מזלות, וסוד גלגל המזלות זה מגלגל על הארץ כל יום מהלך אחד, נמצא משפיע כ"ד עתים, י"ב מזלות, ב' שעות כל מזל, והנה בעבור המזל תחת השר יתמזג השפעתו בהשפעת השר ויתן שליטת השר למזל ולא ישביתהו שאין כח בשר להשבית שליטת המזל, אמנם בא"י פירשו שהם הרקיעים לבטלה מכל וכל, שאין שום שליטה למזלות, לפני פתח היכל לבנת הספיר. וזמש"ל:

נהר ב - להוסיף עוד ביאור בדרוש הזה:

ונאמר אחר שהוכרח שקבלת המזלות והכוכבים מההיכלות הקדושים כנזכר בזוהר, הנה יפגשו שתי שליטות זו בזו, שליטת החיצונים שהיא ע"י השרים, ושליטת המזלות והכוכבים הרקיעים שהיא ג"כ מההיכלות, א"כ לא יוכל השר להתגבר על הנהגת המזלות מפני שהיא ממקום גבוה ויתן מקום אל המזל לשלוט, ונמצאו השרים עם היותם גבוהים על הרקיעים משועבדים אל הנהגת המזלות, ולכך יש מזל לא"ה. אמנם ישראל השר שלהם הוא היותם יונקים מלמעלה מפתח היכל לבנת הספיר ומעלה ולמטה מזה אין להם אחיזה בו כלל, וז"ס האמונה התקועה בסוד שמ"ע וברו"ך, ואוחז וכולל מא"ס ועד פתח היכל לבנת הספיר לבד, ושם פוסק להראות שיש למטה כחות המזלות שאין מזל לישראל כלל, ואדרבא הם משביתים כחות המזלות כדפי' למגנא קיימא רקיעיא בארעא דישראל, שאין המזל גורם או מכריע דבר כלל כאלו לא היה, ואין שום שליטה לרקיעים ולכוכבים ולמזלות בא"י, אלא מה שכתוב בתורה והיו לאותות ולמועדים ולימים ושנים, כאבן השעות לבד, משא"כ בחוצה לארץ:

והטעם שלא רצה הקדוש ברוך הוא שיהיה שליטת החיצונים לבדה בח"ל, מפני שימותו ברעב יושבי העולם, שהרי כתיב שהם משתחוים להבל וריק ומתפללים אל אל לא יושיע, הרי שהחיצוני ריק ונעור מכל טובה א"כ מאין יפרנס לטפול ערב רב, אלא מאת הקודש יותן שם ברקיעים ע"י ההיכלות כח מן הקדושה כנזכר, שכל מזל מקבל מי"ב פנים שבחיות, וכל ככב מקבל מהיכל עליון, נמצאו להם לשרים אלו האוצרות לתת מהם לאומות, ולזה אין בשום גבול וגבול בח"ל אלא כפי המבט של אותו הכוכב השולט עליו, אמנם משאר הככבים הצפונים או הדרומיים שאינם עוברים על אותו גבול לעולם אין להם, מפני שאין השר יכול לכנוס בגבול שר פלוני, מפני שנוטה מגבולו צפון או דרום, א"כ לא יכול להתמזג בככב ההוא לעולם, ולכן לא ימצא בגבולו ענין פלוני מעשבים, ומתכות, ומיני צמחים, וכיוצא מן המעדנים. אמנם א"י שהיא נשפעת מן המקור כתיב לא תחסר כל בה, שהמקור נשפע למזלות כנזכר. והנה לא יתבטל כח המזל אלא מידי עברו בחתיכת הרקיע שכנגד חתיכת א"י, דהיינו ת' פרסה על ת' פרסה, ובהיותו שם נופל כחו וכאשר יעבור ויכנוס אל גבול העמים ידלק ויתלהב כחו, וזה הענין קרוב מאד אל הטבע שיקרא המזל נופל בבור לפעמים לסיבות, ואין לך סיבה גדולה מזה:

ועתה נמצא שעם היות שהמזלות יונקת מפתח היכל לבנת הספיר מההיכלות כדפי', וכנזכר בפרשת תרומה, סוף סוף שליטתם הוא נוכח הכתרים החיצונים וההיכלות, וניתן להם השפע להתמזג בההנהגה חיצוניות לשלוט, וכאשר יתבטל כח החיצוני ויכנע יגבר במזל קבלת שפעו מן הקודש לבד, וכאשר יגבר החיצוני ימזיג כחו בכח המזל ויחלש כח הקדושה ח"ו שנשפע במזל, ולפעמים ישלוט החיצוני בעצם ויחלק שפע המזל ברצונו ובהנהגתו, וזהו שליטת החיצוני וסוד ע"ז מקדם שהיו מתנהגין בטלסמאות ובקטורת עבודות זרות להוריד כח אלו הככבים והמזלות, יהיה הענין מצד שליטת הכתרים העליונים החיצונים והיכליהן על המזלות והככבים כנזכר, ונתבאר ענין ההנהגות בארץ ובחו"ל. אמנם יקשה עתה שאלו העובדים עבודות אלו בח"ל ניחא, אלא בא"י שאין שליטה אלא בחוץ מאי אהני להו, וי"ל שהיו מכחישין פמליא של מעלה ומשליטין הרקיעים והחיצונים גם בעברם בארץ ישראל ומכחישין כח ההיכלות הקדושים, וזה פגם גדול שהיו גורמין בארץ עד שגרשן בגלות. וזמש"ל:

נהר ג - לבאר הנהגת ישראל והאומות:

הענין להיות מציאות משכן החיצונים למעלה מן הרקיעים, והיות ההנהגה הזאת שהיא הנהגת השמים מבולבלת, פעמים היא תחת שליטה העליונה, כך ממש היא הנהגת הגוף, שההנהגה הזאת הנזכרת תמצא אל כל החיים בין מן האומות בין בישראל, מפני שהם יסודות מיוסדות מעת בריאת האדם אין בהם תוספת ומגרעת לכל אדם, רק שישראל יגבר בהם קדושה עליונה ויקדשם, ומה גם מצד הכנת אביו ואמו בעת ההולדה, לכך ילבש בחיים האלו הקדושה, והגוי ילבש בהם טומאה, אמנם אל היותר הגוי והישראלי בחיים אלו כל בני אדם שוים, אמנם ישתנו בסוד שתי בחינת ההנהגות הנז', כי הגוי תחת שליטת השרים החיצונים ושואב חיים הנזכרים בעת שהטומאה מתפשטת, וישראל שואב בעת קדושת האדם בחיים הנזכרים, כעין ממש שליטת הקדושה העליונה בהנהגת הרקיעים והחיצונים נכנעים, וכמו שסוד ההנהגה הזאת תלויה במעשה בני אדם, אם מטיבין מעשיהם יכנעו החיצונים ותהה ההנגה הזאת נמסרת אל הקדושים, ואם ח"ו מקלקלים מעשיהם נמסרות אל החיצונים, כך הוא האדם ממש, בהיותו מגביר צד הטומאה יתן ההנהגה אל החוץ, ובהיותו מגביר קדושה שבו שהם הנפש הקדושה ושאר הפרטים יתן ההנהגה זו כולו אל הקודש, ויתקדש. וזמש"ל:

נהר ד - לבאר סוד נפש הגר ועמון ומואב:

הענין דע כי כבר נודע בכל הזוהר, שאין נפש הגר ממעלות נפשות ישראל, ולזה נקרא גר צדק לפי שאינו נכנס אלא למדת צדק, ונראה שאין תופש אלא במדת נפש, אבל רוח ונשמה אין בו, וכן כשבא לפרש מדרגת ההיכלות בגן עדן מפרש שמדריגת הגרים היכל ראשון שהם נגד מדת המלכות, אמנם אם פשוטן של דברים שאין להם נשמה כלל אלא נפש, א"כ למה יהיו בסוד ג"ע תחתון, שהרי ג"ע תחתון מדור לרוחות ולא לנפשות, ואם אין להם רוח מנין להם לכנוס לגן עדן אפילו שיהיה תחתון:

לכן נראה שבלי ספק שהם זוכים אל נפש רוח נשמה, וכולם מצד המלכות, ות"ת ובינה שבמלכות, והנה מציאות הנפשות ורוחות ונשמות תלוי כפי זמן הזיווג העליון, ותמיד הוא מתייחד אפילו ביום מר ונעשה מהייחוד נפש רוח ונשמה, וכאשר יהיו ימי הרעה שהם בין המצרים, הנה יהיה הייחוד כפי בחינות תגבורת ההנהגה בעולם, ולפי מה שבני אדם חוטאים ולפעמים שכינה מתלבשת בחוץ מצד הפגם, ועם כל זה תעשה ייחוד, ואז אותם הנשמות גרועות מאד מאד ולא יש (ב)הם כח להתעלות ולהתקשר בסוד המדות העליונות, בענין שלא עלתה הנשמה הזאת להיותה בסוד עולם הזכר, יהיה מצד עולם הנקבה, ויהיה לגרים, וכאשר תטיב ותזכה תעלה במעלת נפש רוח נשמה בסוד היכל ראשון וחופה ראשונה ששם שורשה. ומעתה יש גרים שהם גרים גרועים אפילו בזמן גרותם, כגון עמוני ומואבי מצרי ואדומי אלו אינם יכולים לזכות להם נפש אפילו מבחינה זו, שהרי אסורים לבא בקהל, אמנם יש בחינות עוד במדת המלכות שהם בחינת קדושות בה, אבל בבחינות זרות שאינם פנימיות, לכך אלו זוכים אל אותם הנפשות. וזמש"ל:

נהר ה - לבאר סוד נשמות חיצוניות וערב רב:

הנשמות החיצוניות הם ממש נשמות מלילי"ת וסמ"אל, והם סוד ערב רב, שהם נשמות עיקרם נתנות לשבעים שרים להוליד בנים זרים, ואלו הם העכו"ם, אמנם אילו לא חטא אדם לא היו ראויות להתגלגל בבני אדם מפני שאין להם לחיצונים חלק בשיעור קומת האדם, אמנם כשחטא אדה"ר הטיל נחש זוהמא בחוה נשמה רעה מכשכשת במעיה, וכשבא אדם הראשון על חוה הגשים וברא גוף לאותה הנשמה הטמאה ונולד קין, אמת שהיו בו ניצוצות טובות מפני אדם וחוה שהולידוהו והם מצד הקדושה, ולזה יצא ממנו צד טוב כדכתיב קניתי איש את י"י, שראה תיקונו בחבר הקני נפרד מקין הטוב ההוא ונתגייר אמנם צד הנשמה הרעה, ולכך משם נטלו חוזק אלו החיצונים להתגשם בגוף ולהיות להם חלק באדם, ואלו הם נשמות בישראל, לפעמים ע"י הזיווג המכוער בני ט' מדות וכיוצא, ואלו הם רובם רעה, והם אחריתם לרעה שעוזבים אביהם ואמם הקדושים, והולכים לאב ואם הטמאים והם משתמדים , ואלו הם הנולדים לריק ולבהלה ונעשים בנים לנכרית לילי"ת הרשעה, ואלו הם בנים זרים כולם לרעה, ועכ"ז יש בהם צד טוב לפעמים, ולזה יתגלגלו ויתגיירו:

דע שכל הנשמות החולפות הכשרות שנשתלחו בעולם עד דור הפלגה, שהיה אז אוצר הנשמות פתוח לכל הנולדים, עד דור הפלגה שחלק הקדוש ברוך הוא האומות לשרים, ולא נתן עוד נשמה קדושה בבני אדם מפני שהם תחת השרים, אינם שואבים אלא מתחת ידי שריהם מצד החיצוניות השולטות עליהם, כי ע' שרי האומות הם בסוד הקליפה התחתונה, שהם ארבע קליפות מלמטה למעלה שהם רוח סערה, ענן גדול, ואש מתלקחת, ונוגה לו, היא הד' הקרובה אל הקדושה שבה נאחזים חסידי א"ה, אמנם הג' קליפות האחרות, שהם ג' קליפות האגוז הקשות, הנה הקליפה הג' הנקרא אש מתלקחת יש בה ע' ענפין הנכללים בהם ע' שרים, והם תחתונים למטה שולטים למעלה מגלגלי העולם, והם מחלקים העולם לשבעים חלקים, לשבעים גבולי האומות, כל אחד ואחד ממש מכוון חלק ממשלתו כנגד אומתו כמו שנתבאר לעיל, כאמורו יצב גבולות עמים, וכה"א כי לבני לוט נתתי את ער וגו', והם שואבים מבחינת שרשם ואחדותם כ"א בקליפת אש מתלקחת האוחזת ע' ענפים ונעשים בה כולם כאחד, ובחינה זו עולה ומסתלקת מבחינה אל בחינה עד הנוגה, והיא מקבלת נשמות מסוד הקליפות ונותנת לע' שרים, וכן השפע, ושופעת לשרים, והשרים לרקיעים המכוונים כנגד כל חלק וחלק שכנגד גבול האומה:

והנה מיום שחלק י"י גבול העמים, אין אותה קליפה שהיא שורש לשריהם נוטלת נשמות קדושות מלמעלה מאוצר הקודש כלל, אלא יש להם נשמות מזיווג לילי"ת וסמ"אל שרי הקליפות הנזכרים, והם מייחודם עושים נשמות לשרים, ונותנים ומשפיעים להם, והם שורצים שרץ נפש חיה טמאה לרוב, ולפעמים יש נוחלים משם נשמות בעם י"י, והיינו סוד ערב רב אשר בין קדושי ישראל ומהם פריצי ישראל, והכל מצדינו שאלמלא היו הכשרים מזדווגים בכשרות לא היתה החיצוניות נכנסת שם, ולפעמים יש נשמות קדושות תחת יד הקליפה ההיא מהם בסוד גלגול, ומהם בסוד עשוקים וממזרים וכיוצא, וערבוביא זו היא מצד פגם עונותינו וע"י פרצת עם י"י, בחטאם יתערבו הנשמות ערבוביא בישא, כי יצאו עשוקות בעוונם לחוץ כנזכר בסבא. וז"ס הגלות כדי לברר וללבן סוד גלגול הנשמות, ולזה כמה מתים קטנים בדורות אלו האחרונים יותר משאר דורות בסוד הצירוף והליבון, שיש נשמה שהיא צריכה להתלבן ולהתגלגל ד' פעמים, ויש חמשים, ויש מאה, ויש אלף מיתות, או יסורים קשים, ובזה תלוי ענין הנפלים וענין מיתת הקטנים, מה שלא היה כן מקודם בבית ראשון ושני, שהיו ישראל רבים לאין תכלית, מפני שעמדו על הטהרה ונתקדשו בביאתם וזיווגם, ולא הוצרכו אל הצירוף, וכל ייחודם היה עושה פירות עד שנתקלקלו ונצטרפו ומתו בחורבן כמה וכמה, והכל לחמלת האב הרחמן יתברך על בנו לבלתי ידח ממנו נדח. וזמש"ל: